

Early Journal Content on JSTOR, Free to Anyone in the World

This article is one of nearly 500,000 scholarly works digitized and made freely available to everyone in the world by JSTOR.

Known as the Early Journal Content, this set of works include research articles, news, letters, and other writings published in more than 200 of the oldest leading academic journals. The works date from the mid-seventeenth to the early twentieth centuries.

We encourage people to read and share the Early Journal Content openly and to tell others that this resource exists. People may post this content online or redistribute in any way for non-commercial purposes.

Read more about Early Journal Content at <http://about.jstor.org/participate-jstor/individuals/early-journal-content>.

JSTOR is a digital library of academic journals, books, and primary source objects. JSTOR helps people discover, use, and build upon a wide range of content through a powerful research and teaching platform, and preserves this content for future generations. JSTOR is part of ITHAKA, a not-for-profit organization that also includes Ithaka S+R and Portico. For more information about JSTOR, please contact support@jstor.org.

GENIZA SPECIMENS.

SAADYANA.

First Article.

THE following pieces, with the exception of piece VII, belong all to the T.-S. Collection, Cambridge. They are not classed yet, but are all deposited in a box labelled "Saadyana," containing fragments from works composed by the Gaon, R. Saadyah, or bearing in some way upon his life and activity, and mostly marked A, B, C, &c. These fragments are reproduced here line by line and page by page, and are provided with such short descriptions and brief comments as seem necessary in this place.

I.

Fragment A, paper, size 17.7 × 13.5 cm. (writing 14 × 10.2), consists of a quire of two leaves, of which the middle pages are missing, and counts eighteen lines on each page; written in a square, ancient Rabbinic hand, not later probably than the eleventh century, and is divided into verses, and provided with vowel-points and accents "like as one of the twenty-four sacred books." The importance of the MS., however, is to be found in the fact that it restores to us the initial pages of the *Sepher ha-Galwi* (ספר הגלוי) by R. Saadyah as well as a portion, however small, of its later contents¹. As is well known, there existed two versions of this work, the original Hebrew and an Arabic translation of it prepared

¹ See Graetz, vol. V, ch. x, about R. Saadyah. For our purpose here it is enough to point out Dr. Harkavy's edition of the Arabic S. h-G., forming a portion of his *Studien und Mittheilungen* (וכרך לראשונים), V, 133 a-238 b.

by the Gaon himself. A part of the latter was recovered by Firkowitz and edited by Dr. Harkavy¹, whilst the following four pages represent the original Hebrew. This is clear from the description given by the Gaon of the original work. According to it, the work commenced with the lines דברי ספר הגלוי . . . מחבא לב כנר², while there also occurred in it the expressions ונחתום חזון and לתם יתר הנביאים, all of which lines and phrases are found in our MS.³ The Gaon also tells that he spoke in the second chapter of his book of the number of years during which the gift of prophecy continued in the nation as well as of the date of the compilation of the Mishnah, which subjects indeed are dealt with in the second page of our MS.⁴ We know also that the Gaon spoke of himself in this book in the third person, a fact which brought on him the reproach of his antagonists, reminiscences, however, of which rather strange style are to be found in this fragment⁵. A further subject of reproach was also the external form of the book, the author having divided it into verses and provided it with vowel-points and accents. This his antagonists maintained was done with the purpose of giving to his writings the appearance, and hence the importance, of Scripture; as already mentioned above, and as can be seen from the facsimile accompanying, this is also the case with our MSS.⁶

The condition of the fragment is on the whole fairly satisfactory, with the exception of leaf 1 recto, which, as it seems, was turned to the ground, and thus received a coating of mud, obliterating a great portion of the writing⁷. From the

¹ Harkavy, *ibid.*, pp. 150-180.

² Harkavy, *ibid.*, p. 181, ll. 16-23. Cf. our MS., I, p. 1, ll. 1-7.

³ Harkavy, *ibid.*, p. 160, l. 21. Cf. our MS., I, p. 2, ll. 2 and 3. See also Harkavy, *ibid.*, p. 55, l. 10, and note 41 to it.

⁴ Harkavy, *ibid.*, p. 152, ll. 14-17.

⁵ Harkavy, *ibid.*, p. 190. Cf. our MS., I, p. 3, l. 1, and p. 4, l. 15.

⁶ Harkavy, *ibid.*, p. 160, ll. 15-18.

⁷ I have to express my thanks to my friend Mr. S. M. Harris, of Southport, who prepared for me from this page an enlarged photograph, which helped me greatly in the deciphering of this MS.

little I was able to read, the drift of the Gaon's thought was that Wisdom is the highest treasure, shining brighter than the brilliant stars; that she is a sort of emanation from God, and is serving as the light of the soul. Then the Gaon passes over to manifestation of God's will as revealed to us through the Torah (l. 8?), the Prophets (l. 10), and the Hagiographa (l. 11), which have become our spiritual food (l. 12). The last four lines, in their present mutilated and uncertain condition, give hardly any connected sense, and may perhaps have contained some words or phrase directed against her (Wisdom's) detractors¹. Of course, it is not impossible that our scribe had a defective copy at his disposal, or that he omitted matter seeming to him to be of a mere personal nature, and which he found repeated in another place. In the second page the Gaon expresses the opinion that the composition of the Mishnah began after the discontinuance of prophecy (leaf 2 recto, ll. 5-9), whilst the gathering of the gleanings—which as mere details or branches of laws (l. 10) could be entrusted to the nation as long as Israel remained in their country—commenced 500 years later, and received the name of Talmud (ll. 14 and 15). In the last three lines the Gaon speaks of the princes, interpreters, and those having compassion with the people (l. 16), who had the Lord's message to teach "Israel the Torah with a perfect heart," when the MS. breaks off. Probably these lines were followed by a list of the names of the prophets and of the heads of the fathers, the bearers of Tradition. The last two pages, which probably formed a portion of the third chapter of the S. h-G., give us the Gaon's prayer against "the robbers of our people" (leaf 3, l. 4), by which apparently his antagonist, the Head of the Dispersion, David b. Zakkai, is meant². R. Saadyah's appeal to "the God of judgment" may perhaps have some reference to the story according to which the quarrel between Ben Zakkai and the Gaon arose

¹ Harkavy, *ibid.*, p. 152, l. 10 מרידה מרידה. Cf. also pp. 142 and 143.

² Harkavy, *ibid.*, p. 152, ll. 22 sq.

as a result of the latter's refusal to confirm an unjust verdict given by the former¹.

II, II a, and II b.

Fragment H, paper, size 21 × 16 cm., consisting of one leaf, written on one side only, in an ancient hand with a strong turn to cursive. Some words are provided with the superlineal punctuation.

Fragment B, paper, size 20.5 × 15 cm. (large writing 14.5 × 9.5), consisting of two leaves and written in a large square hand, but with a strong turn to cursive. Fragment C, paper, size 18 × 13 cm. (writing 15 × 15.5), consisting of one leaf, and written in a square, rather small, hand, but also with a strong turn to cursive. The three fragments are divided into verses, whilst the two latter are also provided with vowel-points and accents. They undoubtedly represent three MSS. of the *Sepher ha-Moadim* (ספר המועדים) of R. Saadyah, which work was marked by these characteristics². The text, edited by Mr. Elkan N. Adler and Mr. I. Broydé, represents a fourth MS. of the same work, but all four MSS. overlap each other³. My scanty knowledge of the subject does not allow me to enter upon any real comment of the controversy or to express any opinion on the merits of the various MSS. This I must leave to specialists. But apart from the difference of opinion about certain calculations, was also involved the question of principle as to the ancient prerogative of Palestine in the fixing of the calendar which Ben Meir, the "Prince of the Holy Land," wished to reassert, and the Gaon thought

¹ See Harkavy, *ibid.*, note 7.

² Harkavy, *ibid.*, p. 212. For subsequent publications and literature bearing on the subject see among others M. I. Lévi, *Revue des Études Juives*, XL, p. 261, and XLI, p. 229 sq. See also A. Epstein's essay containing a new edition of all the texts with introduction and notes, *ibid.*, XLII, pp. 173-210. As many of my notes were written before the appearance of this article, I must refer the reader to it here in bulk, as I could not always disturb my MSS. to make particular references to it.

³ See *Revue des Études Juives*, XLI, p. 225 sq. See also notes to our texts.

had long ago become obsolete¹. As it would seem, the controversy, though mild at first, was subsequently conducted on both sides with great bitterness, the aid of the secular arm was invoked, so that Ben Meir was submitted to torture; but this is the fate of all minorities, whether orthodox or heterodox².

III.

Fragment D, paper, size 19 × 14 cm. (writing 15 × 10.5), consisting of one leaf written in an old square hand, and, like the former two, divided into verses and provided with vowel-points and accents. It is not quite clear what the point at issue is, but the reference to the Passover and the Day of Atonement would suggest that it formed a part of the *Sepher ha-Moadim*, though its style is rather different from that in which the two last fragments are written.

IV, IV a, V, and V a.

Fragments E and F, and the one marked IV a, paper, size 15 × 19 cm. (writing 11.7 × 14.2). The leaves are torn off at the end, so that it is impossible to say what the original length was. Fragments E and IV a consist of one leaf each; fragment F counts two leaves. They are all written in the same cursive (*Rashi*) hand, and come from one MS., which probably represented a collection of letters, and perhaps also treatises bearing on the Ben Meir controversy. Besides these four leaves there was also discovered a fifth leaf coming from the same MS., and containing the following words: כבודך ירב ירום וינושא ויחמך לערי עד נצח • ונכתב ביום חמישי בשבת ב'ט יום לחדש תמוז שנת אלף רל"ז לממשלת חכמים סעדיה בן יוסף אלוף ישועה³. This, probably, formed the conclusion of fragment E (IV) or IV a, of which there is strong reason to believe that they were written by the

¹ See Harkavy, *ibid.*, 212, as well as Dr. Poznański in the *J. Q. R.*, X, p. 152 sq.

² See Text V a and p. 58, note 3.

³ Perhaps the *Chiffre* ש"ס; cf. Zunz, *Zur Geschichte*, p. 358.

Gaon¹. Fragment F (V and V a) was probably written by Ben Meir himself, addressed, as it seems, to a wavering adherent, warning him and others not to be intimidated by the threats of their antagonists, and holding himself up as an example of suffering for the truth. In this connexion it would also be interesting to reproduce the contents of another fragment composed by Ben Meir. The first lines correspond, making allowance for a few variants, with those published by Harkavy, p. 214, l. 14 to p. 215, l. 11, whilst the following lines in brackets, probably restore to us a portion of the missing page of Harkavy's edition:—

ולו אדונינו ויאמן ויגדל שמי על כל שפת רננים וזמרת נוֹננים מי רחמים
 וחינונים ופיצכם מכף כוֹטנים ותסקרו זיו מלך פנים בפנים ותכלכלו ממרעית
 אלה מכמה שנים ולברות בכירת הנתלה בין כנענים ולהתנחל ממעינו אשר
 קרסוליו בנבך וברבלתו עד ולהסתוכך בעיר עקלתון אשר קשקשיו מפנינים
 ולהתנוגן בחופות¹ שהוקשרו ליציר בעדן ננים ולסוך מאפרסמון המעולה על
 כל שמנים ולהסב בפרדס עם מצוקים ואיתנים אשר ביום קוראים ובלילה
 שונים סנהדרי ישראל הנאמנים [הקובעים מועדים וזמנים חכמי ישראל
 הדברונים עם מקום אגן הסהר הקדמונים המעברים ימים ושנים: ועל פיהם
 המועדים מיתקנים אין רשות לאדם מיישראל להשיג גבול ראשונים: שעליהם
 נאמר היושבת בגנים ומצוה לעשות על פי זקנים: שכן אמר דויד אבי
 המנגנים מוקנים אתבונן ואין שבחן של ישראל אלא ירושלים עיר הקודש
 וסנהדרין גדולה אשר בתוכה שבך שנו חז"ל מי שלא ראה שמחת בית
 השואבה לא ראה שמחה מימיו ומה הייתה שמחת בית המקדש שלא לן
 אדם בירושלים ובירו עון ולא עוד אלא שכל ימים שהיה בית המקדש קיים
 הייתה הברכה והזול והשובע בעולם דבת' כטל חרמון וג' אבל משחרב בית
 המקדש נסתלקה השמחה ולא ירד טל ברכה וניטל מעם הפירות דכ כי
 תאנה לא תפרח זרעתם הרבה והבא מעט וכשיופע הקדש בר' הוא ברחמיו
 הרבים לנחם את ישראל אינו מנחמן ומשמחן אלא בשמחת בית המקדש
 דכתיב כי ינחם יי ציון שיאמר בעל הרהמים ויעשה למען שמו ויביט בעלבון
 עמו ויבנה ביתו ואולמה וישכלל מקום הדומו ויחיש להם יומן ויצמיח יען
 (למען read) שמו אמן ואמן:]

¹ These, together with VIII, probably represent the correspondence between him and Ben Meir to which he refers in the Sepher ha-Moadim.

I will only remark that the words אשר ביום קוראים ובלילה שנים allude to Pirke d'Rabbi Eliezar, XLVI, according to which Moses, during the forty days on Mount Sinai, studied Bible by day and Mishnah by night. There is therefore no necessity for any emendation.

VI.

Fragment G, paper, size 21.5 × 16 cm., consisting of one leaf, written in a square, Rabbinic character, with a strong turn to cursive. It comes from an ancient calendar, a branch of literature strongly represented in our collection. The matter reproduced here represents the verso of the leaf, and gives the fixing of the New Year and the Passover both according to the Gaon and Ben Meir. This fragment suffered greatly from age, and it is only through the aid of my friend the Rev. Dr. Brann, of the Breslau Seminary, who assisted me in reading this proof, that I was able to reproduce this interesting monument of this controversy. For this assistance, as well as for various other suggestions on the subject, I wish to recognize my indebtedness to him.

VII.

Fragment, paper, size 14.2 × 9 cm. (writing 10.2 × 6.5), consisting of two leaves, and written in a square hand. This precious MS., though originally coming from Cairo, belongs now to the Hon. Judge M. Sulzberger, of Philadelphia, America, who kindly placed it at my disposal, for which liberality I express herewith my best thanks. This text represents a letter directed against Ben Meir, and recalls strongly the contents of a fragment also coming from the Geniza reproduced by Dr. Neubauer in this REVIEW¹. The two were probably composed by the same author (R. Saadyah?), if not representing two versions of the same composition.

¹ IX, p. 37. Cf. the expression בננו, the allusion to בננו בננו, and his reference to the ראש הגולה, ראש ישיבתו, and the אליפים, with ll. 3, 29, 34, and 35 of this text. See also Epstein, *Revue des Études Juives*, XLII, p. 200 seq.

VIII.

Fragment I, paper, size 18 × 14.2 cm., consisting of one leaf, and written in a cursive (*Rashi*) hand, but both paper and writing seem to be of a much earlier date than Fragments E and F (IV and V). It is torn and mutilated in some places, but what remains is sufficient to show that it forms one of the letters bearing on the Ben Meir controversy. It is to be remarked that this MS. does not read regularly, the last line of recto being written on the back of the first line of verso.

SEPHER HA-GALUI.

I.

(Leaf 1 recto)

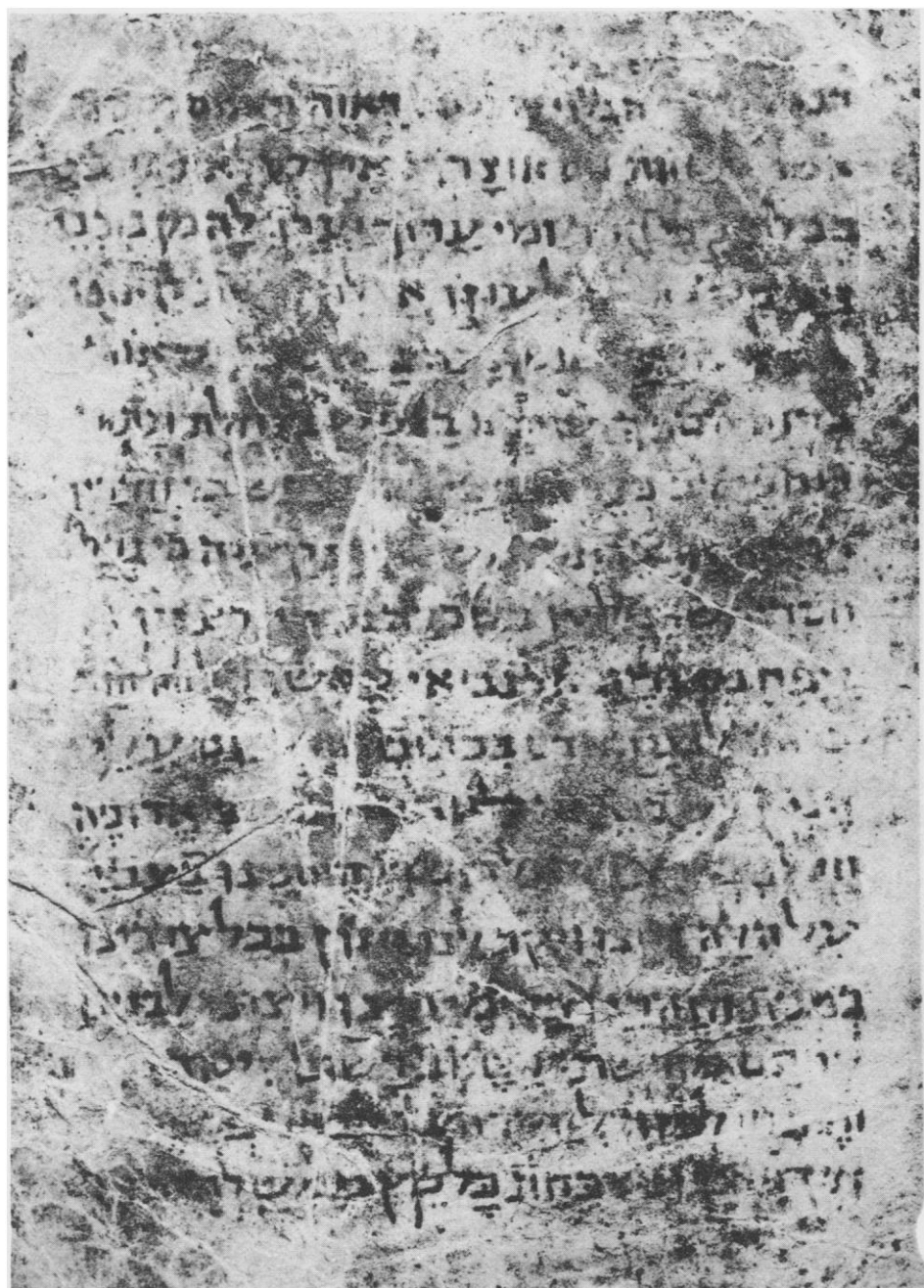
דברי ספר הגלוי הכמ[וס] ראוה .. ס מוס[ר]
 אמ[רי צ]חות הם אוצרו אין לסלאות [ה]תבונה
 בכל פני[ני] הדר ומי ערוך יערוך לה מן כוכבי
 ג[יה]¹ כי לעוזו אצלה [ויש]ת [לגא]ונו
 5 .. מ [תמונ]תה ב[נשם] [כבו]ק אור
 ברוח [יו]ם זך ש[ומה בנ]פש² בנחלת תתור
 מח[בא] לב כנר .. נפש כל זוכריו (?)
 שארית (?) הקדושה (?) כי גדל
 חסדיו שהפליא (?) בשם (?) רצונו (?)
 10 ויפת מאוריה³ לנביאי כי אשר ל
 כי לבנינו בבתובים גם עלי
 הנון ב אדוניה⁴

¹ This noun was used by Kalir; cf. Zunz, *Syn. Poesie des Mittelalters*, p. 392. The letters in brackets are supplied after Harkavy, *ibid.*, p. 180, ll. 16-23.

² The sign of the letter מ between the lines represents probably the word מלהבה.

³ Cf. the הארץ ס' (Harkavy, *ibid.*), p. 58, ll. 8 and 9 חקי חורת צורינו
 אורינו מקדושינו.

⁴ Pointed אֲדוֹנֵיךָ.

SEPHER HA-GALUY, LEAF 1 (RECTO)

מִשֶּׁה יִשְׁתַּחֲוֶה לַחֹסֶה עַל הַנְּבִיאִים
בְּמַלְכוֹ מִדְּיוֹתָהֶם חֲזוֹן בִּשְׁעַת הַאֲרֻכִּים
לִבְנוֹת יִשְׂרָאֵל שִׁבְתָּ בְּמַעֲט עִסְבִּי וַיִּזְחַל
וְהִלְצוּ אֶת הַמֶּלֶךְ בְּזַפֵּן בְּכָל הָאָרֶץ וַיִּזְחַל
עַל הָאָרֶץ לְבִלְתִּי הִשָּׁח וַיִּאֲמָרוּ כִּי מֶלֶךְ
אֲשֶׁר הָעֵת קָמוּ מִן הַקִּדְּם לַמִּצְוָה וְלַחֲסִיד
וְלַעֲדוּת וְלַמְּלָאךְ בְּמַדְעַ מְלֹאכֶת תִּכְוֶה וְקִרְאָה
אֶת שְׁמֶךָ מִשְׁנֵה וַיִּשְׁאֲרוּ דְּבָרִים אֲשֶׁר
קָמוּ בִּישְׁמִיר וּבְשִׁבְיָה בְּאָרֶץ כְּנָעַן
הַחֲקוּתָהֶם יִסְפְּנוּ סִיר גַּם בְּשִׁיחָה וְלִי
עוֹד וְהָיָה לִי עֵת וַיִּבְרַח הָעוֹלָם אֲחִיכָא
הַבּוֹרָח וַיִּירָא מִהַנִּשְׁחָתָם וְהַדְּבָרִים גַּם
הַמֶּה וְהַלְמֹד קִרְאָה לִשְׁנֵי חֲמִשָּׁה מֵאוֹת
מִזְהָרֵן הַר אֲשֶׁר בִּי הָאֲמִירוֹ אֲבִיכָא
כָּל מִלּוֹת כָּל אֲעִילוֹת הָאֲמִירוֹת עַל הַיָּם
אֲחִיכָא וְהַבּוֹרָח בְּמִלְאכֶת אֱלֹהִים לִי מֶלֶךְ
אֶת עַמּוּדֵי שְׁלֵם אֶת הַתּוֹרָה וְאֶת

..... ה היותינו בצבי
 על הלה (?)¹ ויצו ויקב לנו מזון בכל צרכינו
 15 במצות (?) הזהרה (?) כל (?) ימי (?) חיינו (?) ויצונו לבנינו
 תם שת כתוב רשום יסוד
 וה למו . לה לב
 איך (?) אבחת כל קץ ממשלתו

(Leaf I verso)

ויהי כי מלאו למתנה² אֵלֶּף שנים מימי
 משה איש האלהים לתם יתר הנביאים
 במלכות מדי ונחתום חזון בשנת הארבעים
 לבנות הבירה שנית במעט עם : בראות
 5 הורינו את ההמון כי נפץ בכל הארץ ויגורו
 על ההנא לבלתי השכח ויאספו כל מלה
 אשר העתיקו מני קדם למצוה ולחוק ליהו³ (?)
 ולעדות וימלאום במדע מלואת חכן ויקראו
 את שמם משנה : וישארו דברים אשר
 יִשְׁמְרוּ⁴
 10 קוו כי ישמרו בשבתם בארץ כי מענפי
 החקות הנה : יספנו סור גם נטה וגלינו
 עוד ותהי הנפצת ניפוצ העוללת או פור
 הנוקף : וייראו מהנשותם ויקבצום גם
 המה ותלמוד קראום לשנים חמש מאות⁴
 15 מן הקץ הראשון : כי כה אמרו אבותינו
 כל מליץ וכל אציל ורב חמלה על העם
 אנחנו מפקדים במלאכות אלהים ללמד
 את עמו בלבב שלם את התורה ואת

* * * * *

¹ Perhaps we should read הֵלֶה.

² Perhaps allusion to *Berachoth*, 5 a, where the Torah forms one of the three מתנות טובות which God gave to Israel.

³ Read לישראל.

⁴ See Harkavy, *ibid.*, p. 195, note 6, for references. The 500 probably represent a round number.

(Leaf 2 recto)

סעדיהו¹ לפני יי ויאמר יי צבאות אלהי ישראל
 אלהי המשפט אתה נתתה לעמך את תורתך
 ואת משפטיך עליהם יריבנו עליהם יוננו
 פריצי עמינו בוחרי רע לנפשינו: ואתה יי
 5 איום הנבורה אמיץ כחי חזק חתת ממשלתך
 שחחו בני בשר תחת גאותיך וזרועות עולם
 משכיות ארצו נדכאו חדריהם צורותם נעתקו:
 יהסו כל בשר יי מפני גאוניך הופע יי הגלה
 בערוץ שנבך והט אונך ושמע את אשר
 10 חרפוני לא הריעותי להם כי אם על שמך י אם
 טוב אנכי. ואם רע פעלי הנה שמך נקרא עלי
 אם לא הראה יי לשמך עשה זאת וזכר נא
 לתורתך אם לי לא יאתה: למדתני מנעורי
 את חקיך ומשפטיך ינקתים כמו חלב ונפשי
 15 נקשרה בם ועל דברתם הוות חנפי לב
 קראתני הלאה קומה יי עזור את משפטיך
 קשר למו חרצב² וירבצו בחונימו³ חזק את
 ידי ללמד תורתך וזרועי לשפוט את עמך

(Leaf 2 verso)

כי אם יחשו רחמיך רבים מן העם ימאסון דתותיך
 כי לא קוצר אפם כאורך אפך: הנר אשר הדלקו
 אל תתן לכבות נטע זו הניצוטה אל יהי קמל
 מקור משכת מגני ערן⁴ לעמך אל נא ישתת
 5 קדש את שמך כי תתמוך את ידי וכי מחשבות
 שוררי הניא בפלאיך כי אתה יי אלהים ידעת
 את עצתם כי לא לטוב המה על עמך ישראל:

¹ The word preceding סעדיהו was probably ייחל. Cf. Harkavy, p. 162, l. 22.

² In opposition to דהה, Isa. lviii. 6.

³ Here we have a marginal gloss which is, however, faded. Perhaps it read בחורימו.

⁴ Perhaps allusion to *Genesis Rabbah*, XVI, 4, where the Torah (תורה) (משה והלמוד וכי) are the gold of the land of Genesis ii. 12 compassed by the Pison originating from the Eden (*ibid.*, verses 10 and 11).

כִּי אִם תַּעֲלֶה בִּידֶם יוֹסִיפוּ לִגְבָּהָה וּלְדַבֵּר תוֹעָה
 וְאֲנִי בִּמְחַתִּי עַל מַסּוֹת אוֹתוֹתֶיךָ וּבִאֲתִי אַחֲרֶיךָ
 כִּי הִבֵּיאוֹתֵנִי עַד הַלּוֹם׃ אֱלֹהֵי שְׂאוּל שְׂאֵלְתִּיךָ
 בְּקִטּוֹן דַּעֲתִי כִּי אוֹיְלִים¹ כָּל הָאָדָם נֶגֶד חֲכַמְתִּיךָ
 הַצְלִיחָה נָא לַעֲבֹדְךָ וּלְעַבְדֶּיךָ כִּי תִמִּים דַּעִים
 אַתָּה וַעֲשֵׂה הַטּוֹב בְּעֵינַי׃ וַיְהִי
 מֵאֵז גָּלוּ הָאֲנָשִׁים הָאֵלֹהִים אֶת נַפְשוֹתֵם לָרִיב
 עִם סַעֲדִיהֶוּ עַל אִמְתּוֹ וּלְחַרְף וּלְנֶאֱזֹץ וַיְהִי
 בַּזָּה וּלְעַג בְּכָל עַם יִי וַיִּתְּעֵבֵם כָּל גִּבּוֹר וַיִּתְּקוּטֵט
 בָּם • וַיִּדְרְשׁוּ נֹכְחֵם² מִן הַנוֹקֵם לֵאמֹר׃ בִּלְעַ
 אֱלֹדִים פִּלְגֵּן אֶת לְשׁוֹנָם כִּי רָאִינוּ אֶת חֲמַסָּם

* * * * *

SEPHER HA-MOADIM.

II.

. יו אפור : למרחוק
 לעם ולדת בל יכליון :
 ש ת נ נחבר לו מלים בילולי המה
 נשבר מטהו ואת או ידענו יי כי פוצינו
 בגלות גולל את כלא תנו וקרא קץ לשובבינו
 5 בישע לקדמתינו : תכת ישות המחשיך³ שהיה אהרן
 ואל ינקש' בפחזותיו : סורו שחד נוסו נודו מדעת חנף נודו
 נועו מיקידת יה נוגו נוסו ס מבוקה מן שך יקוש ומן רשת מזורה פן
 תספ' בם : פקחו נא עיניכם בנניו⁴ וצאצאנו אחרינו והביטו בכל אלה ואל יהיו דבריו למוקש
 10 לכם הסכלנו ונורה אתכם זה דרך לצדקה ב' : וכל איש אשר ידבנו לבו
 יקרא את מעשיו בקצם באלול⁵ הוא החדש הששי לפני בוא החגים בכל 7

¹ Pointed אָוילִים.

² Pointed נִכְרָם. See Obadiah 12 נִכְרוּ. Cf. RV.

³ See *Revue des Ét. Juives*, XLI, p. 227, where Ben Meir is also called המהשׁיד.

⁴ So in the MS.

⁵ Probably בקצם for בקצם; whilst Elul is chosen as one of the ירדו וכלה. Cf. below II a, leaf 2 verso, l. 15.

וַיִּסְרוּ¹ כָּל הַפְּתָאִים וְלֹא יִזְדְּרוּ עוֹד בְּכָל אֲשֶׁר עָשָׂה כִּימִי לֹא פָן תְּקַלֵּל חֲלָקְתּוֹ בְּכָל
 דֹּר וּדוֹר: וּמִי לֹא יַחְפֹּץ לְהַטִּיב לוֹ שֵׁם כִּי צְדָקְתּוֹ עוֹמֶדֶת לְעַד יִתְּבָרְכוּ בּוֹ שְׁבָטֵי
 יִהּ וּבו יִתְהַלְּלוּ: זֹאת אוֹת הַבְּרִית אֲשֶׁר נִחַלְפָּל אֲבוֹתֵינוּ מִימֵי קֶדֶם יַעֲן כִּי בִּכְתוּב
 15 לֹא נִמְצָא עֲשֶׂרָה² מֵהֶם אֶחָד מֵלֵא וְאֶחָד חֹסֵר לְפָקוּדֵיהֶם: וְשְׁנֵי הַחֲדָשִׁים פֶּעַם
 יִמְלֹאוּ אוֹ יַחְסְרוּ אוֹ יִהְיוּ כְּדוּבָר יִהְיוּ הֵמָּה הַשְּׁמִינִי וְהַתְּשַׁעִי עַל פִּי תְּקוּפַת
 שְׁנַת מֵאָה וְחֲמִשִּׁים וָאַרְבַּעַה יוֹם וְשְׁלִישִׁית שְׁמֹנֶה מֵאוֹת חֶלֶק וְשִׁבְעִים
 וְשֵׁשׁ: כִּי הִקִּיפָה עַד תּוֹךְ מַחְצִית יוֹם הַחֲמִשִּׁי וְעַד תְּחֵלַת בְּתִשְׁעִית בְּיוֹם
 הַשְּׁשִׁי חֲסִירִים יִהְיוּ³ וְעַד פְּנוֹת יוֹמָם מִן הַשְּׁבַת יִהְיוּ שְׁלִמִין וְעַד תְּחֵלַת
 20 בְּתִשְׁעִית בְּיוֹם אֶחָד יִזְרְעוּ וְיִמְלֹאוּ בְּיוֹם שְׁנִי עַד תְּחֵלַת וּמִתְחִלָּה עַד
 הַמַּחְצָה בְּיוֹם שְׁלִישִׁי יַעֲמְדוּ עַל סִדְרָם: וְכֵן לְהַחְסִירָם עַד הָרֵצֶת מִשְׁתִּי עֲשֶׂרָה
 בְּלִיל הַרְבִּיעִי וּמִשָּׁם עַד חֲצוֹת הַחֲמִישִׁית לְהַמְלֵאוֹת וְנִסָּב הַשְּׁבֹעַ אֵלֶּה מִשְׁפָּטֵיהֶם
 בְּשָׁנָה הַנּוֹסֶפֶת: וּבְשָׁנָה הַפְּשׁוּטָה לֹא כֵן חֶקֶם כִּי מִשְׁמֹנֶה עֲשֶׂרָה שְׁעוֹת בְּשָׁבִיעִי
 וְלֵאחָד תִּשְׁעֵי וָרֹד יִחְסְרוּ וְיִשְׁלֹמוּ לְשִׁמּוֹנֶה עֲשֶׂרָה מִן הַשְּׁנִי אִם הִיוּצֹאֹת גַּם
 25 פְּשׁוּטָה אוֹ לְחֹמֶשׁ עֲשֶׂרָה וְתִקְפֹּט נּוֹסֶפֶת אִם הִיתָה וּמִשְׁתִּי הָעֵתִים יִסְדְּרוּ
 עַד תִּשְׁעֵי וָרֹד מִן הַחֲמִישִׁי: וְאִם יִמְלֹאוּ אֶל שְׁלֹשֶׁת רְבִיעֵיו וְעַד קֵץ תֵּהָּ בְּשִׁשִּׁי
 אִם הִבֵּאָה פְּשׁוּטָה גַּם הִיא אוֹ אִם תּוֹסֶפֶת אֶל תִּשְׁעֵי וָרֹד בּוֹ וְכֵן יִהְיוּ שְׁלִמִים
 לְשִׁמּוֹנֶה עֲשֶׂרָה בְּשִׁבַּת וְכֵן תְּקוּבֹנָה לְקֵץ הַיּוֹם: גַּם זֹאת מִפִּי אֲבוֹתֵינוּ
 לְקַדְמוֹנֵיהֶם שֶׁמַּעֲנוּהָ אָף בָּהּ בְּעִינֵינוּ רֵאיוֹנָם יִנְהָגוּ וּלְמֵלֵא גַּם כֵּן אֲדָר
 30 הַנוֹסֵף: לְמַדּוּהָ הֵטִיב לְמַעַן תֵּאֱכִילוּהָ שְׁנֹנָה אַחֲרֵי לְכָל תִּשְׁכַּחוּהָ כְּאֲשֶׁר
 לָנוּ בְּאַמוֹנָה נָתַן כֵּן נִתְּנוֹם בְּאַמוֹנָה לָכֵם וַיְהִי יְיָ לְעֹד בְּכֶם לֵלֵא תִּדְּחוּ עוֹד

II a. (Leaf 1 recto)

עֲשֶׂרָה מֵהֶם אֶחָד מֵלֵא וְאֶחָד
 חֹסֵר לְפָקוּדֵיהֶם: וְשְׁנֵי
 הַחֲדָשִׁים פֶּעַם³ יִמְלֹאוּ וּפֶעַם
 יַחְסְרוּ אוֹ יִהְיוּ כְּחִבְרִיהֶם:
 5 הֵמָּה חֵיט עַל
 פִּי תְּקוּפוֹת שְׁנַת מֵאָה וְחֲמִשִּׁים
 וָאַרְבַּעַה יוֹם וְשְׁלִישִׁית וְשִׁמּוֹנֶה

¹ So in the MS.

² The contents intervening between this word עֲשֶׂרָה and the word יַחְסְרוּ in line 26 is also to be found in the next fragment.

³ Pointed פֶּעַם.

מאות ושבעים ושש חלק:
 כי הקיפה עד תוך מחצית
 10 יום חמישי ועד חצא בתשיעית
 ביום אחד יגרעון וימלאון ליום
 שני עד חציו ומחציו¹ עד
 המחצה ביום שלישי יעמדו

(Leaf 1 verso)

על סדרם: וכן
 להחסינם עד הריצ"ת משת"י
 עשרה מליל רביעי ומשם עד
 חצות יום חמישי להימלאות
 5 ונסב השבוע: אלה
 משפטם בשנה המעוברת
 ובשנה פשוטה לא כן חוקם:
 כי מזה שעות בז לאחר
 תשע ורא יחסרו וישלמו לזה
 10 מן השני עד היוצאת גם
 פשוטה או לחמש עשרה
 ותלפז נוספות אם היתה
 י"י שני העתים יסדרון עד:
 * * * * *

(Leaf 2 recto)

הברורים² בתהפוכותיו ושימם
 בוערים כדרך כל אויל ואמר לכל
 סכל הוא: ויתר דברי ספריו
 וכל אשר עשה ודברי המלצים
 5 אשר יעצוהו המדברים אליו

¹ Pointed וּמַחְצִיוּ וּמַחְצִיוּ.

² From this word to ביר below, line 8, our text corresponds with Mr. Adler's Fragment in the *Revue des Ét. Juives*, XLI, p. 227, whilst the whole of this page and the one following correspond with the text of the next Fragment II 6, recto, l. 11 to verso, l. 14 (the word הוא).

להשיבו הנם כתובים על ספר
 דברי הימים לראשי ישיבות¹ וגם
 ביד כל חרד מן העדה נמצאים:
 ויהי כקרא חכמי דת
 10 איגרותיו ויקרעו בגדיהם וירוחו
 במספד על עניי הצאן אשר ביד
 אכזרי נפלו למו ודמעות לרוב
 ניגרה עינם על קדש מחולל:
 ויחדלו עוד מענות אותו

(Leaf 2 verso)

כי הבינו כי בודין היה הדבר ובעקבה:
 ויניחו אותו ליום נקם ועברה השמור
 לכל מדיח ולא התעשתו לקחת
 איגרות מאת המלך להסירו:
 5 כך וי' צו העמידו דבר להועץ עם
 המבינים מה לעשות לארבעה
 שערים אשר בדה מלבו ויאמרו
 לא נוכל לבער את כל כתביו מן
 החוץ והלאה: אבל נכתוב
 10 ספר זכרון לדורותינו אחרינו בל
 יקומו מקצותם ויהבלו בדבריו ובל
 יתעו בנתיבותיו עם נברא בהבינם
 למה זה ועל מה זה עשה בן ויעשו
 בזאת כי טוב נועצו:
 15 בעשרים באלול נקראו ספריו הוא

* * * * *

II b. (recto)

:

2 נה שעה וקנ תחת . .

¹ See the letter of R. Sherira Gaon about the ספרי זכרונות of the ראשונים.² For the next fifteen lines (till the word בירי) see Mr. Adler's Fragment as above.

לבעבור סבב הדבר להוסיף על כל
 גבול אֲמֹרֶת חֶלֶק . . . לֵאמֹר לֹא עַב . . . שֶׁלֶשׁ
 5 אֱלֹהִים עַל גְּבוּלוֹתֵיהֶן . וְלֹא יִרְאֵה אֱלֹהִים לְדַבֵּר
 עַל נְבִיאָיו שֶׁקֶר וְכֹזֵב וְלֹא חָמַל עַל צַעֲרֵי
 הַצֶּאֱנָן פֶּן יִשְׁנוּ [בִּשְׁעָרָיו] אֲשֶׁר בְּדֹאֵם לוֹ: וְלֹא
 פָּנָה בְּלִתִּי אֶל . . . עֵצָו וּמִזְמָתוֹ לְהַחֲטִיֵּא עִם
 וְלִהְכָּשִׁיל הָרָ[בִּים] לְפָרוֹץ גְּדִירוֹת לְהַסִּיעַ
 10 אֲבָנִים וּלְבַקֵּעַ אֶת עֲצָיו וַיַּחֲרֹף עוֹד אֶת
 הַבְּרוּרִים בְּתַהֲפֻכּוֹתָיו וַיִּשְׁמַם בּוֹעֲרִים
 בְּדֶרֶךְ כָּל אוֹיֵל וְאֹמֵר לְכָל סָכַל הוּא: וַיִּתֵּר
 דְּבָרֵי סִפְרָיו וְכָל אֲשֶׁר עָשָׂה וּדְבָרֵי הַמְּלִיצִים
 הַמְּדַבְּרִים אֵלָיו לְהַשִּׁיבוֹ מִרְעֻתוֹ הֵנָּה
 15 כְּתוּבִים עַל סֵפֶר דְּבָרֵי הַיָּמִים לְרֹאשִׁי
 הַיְּשִׁיבוֹת וְאֵף בִּידֵי . . . הֵם
 נִמְצְאוּ: . . . בְּקִרְאָה חֲכָמִי דָת אֶת
 אֲגֻרֹתָיו . . . אֶת בְּגִדֵּיהֶם וַיִּרְחוּ בַּמִּסְפָּד
 עַל עֲנֵי הַצֶּאֱנָן אֲשֶׁר בִּיד אֲכֹרֵי נִפְלוּ

(verso)

וּדְמַעוֹת לְרֹב נִיגְרָה קִדְשׁ מִחוּלָּל;
 וַיַּחְדְּלוּ עוֹד מַעֲנֹת כִּי הִבִּינוּ לָהֶם כִּי
 בּוֹדֵן וּבַעֲקֵבָה כָּל מַעֲשָׂיו: וַיִּנִּיחוּ אוֹתוֹ
 לְיוֹם נֶקֶם וַעֲבֵרָה הַשְּׁמוּר לְכָל מִרְחָח וְלֹא
 5 הִתְעַשְׂתוּ לְקַחַת אֲגֻרֹת מֵאֵת הַמֶּלֶךְ הָאָרֶץ
 לְהַסִּירוֹ: אֲךָ דָּבָר לְהוֹעֵץ עַל הַמְּבִינִים מֵהַ
 לַעֲשׂוֹת לְאַרְבַּעַת שְׁעָרָיו אֲשֶׁר בְּרֹא מְלָבוֹ
 וַיֹּאמְרוּ לֵאמֹר לֹא נוֹכַל לְבַע[ר] אֶת כָּל כְּתָבָיו
 מִן הַחוּץ וְהַחֲדָר: אֲבָל נִכְתוּב סֵפֶר זִכְרוֹן
 10 לְדוֹרוֹתֵינוּ אַחֲרֵינוּ בִּלְיָקוֹמוֹ מִקְצוֹתָם
 וַיַּהֲבִלוּ בְּדִבְרָיו וְכָל יָתְעוּ בְּנִתִּיבוֹתָיו עִם
 נִבְרָא בְּהִבְנִים לְמָה זֶה וְעַל מָה זֶה עָשָׂה כֵּן
 וַיַּעֲשׂוּ כֹזֶאֶת כִּי מוֹב נִוְעָצוּ: בַּעֲשָׂרִים

באלול נקראו ספריו הוא יום שיני לימי
 15 המעשה ש
 נכתב הזה (?) . . . ש . . . ויכתבו את

 . . . את (?) כל המקומות . . .
 שיערי . . . [בן מ]איר אשר ב

III.

(recto)

הספר במבעת הנשיא¹ העד עליו עדים מן
 האדירים גלוי לכל העם להפיץ בכל הארצות
 את משנה הספר להרים מכשול מדרך העם:
 ויהי כי נכון הספר אשר הוחק למזכיר
 5 עין² ותהי בלב כל משכיל איבתו כי יראת יי
 לשנא רע³ וגם באו המושלים על אודותיו: וידברו
 ל[אמר] ארץ נתנה ביד סכל⁴ הוי על יושביה: מים
 גבים ישקה אותם בין פרחא וחרול⁵ מרעך עדרם
 ישעינם חורב בצל עב וציון יובילם⁶ אף יתיצב
 10 על דרך לא טוב: ⁷ אחיו חרשים (?) האכתריש (?)⁸
 למכרה . . מחלמיש צור נסכו⁹ קשת נחושה עט
 שמיר קצובו לכתב במ כחקה את רעותיו
 איך נכתוב את כולם ורבו מני חול וממועדי
 רגל הנוהגי ישורון באורח פתלתול: אוד
 15 חרוך הוא ושני זנבותיו¹⁰ ריק מכל טוב מלא
 כל רע מקראם רכילות משנתם בצעם תלמורם

¹ Perhaps by this is meant Babylonian David b. Zakkai.

² Ezek. xxi. 28.

³ See Prov. viii. 13.

⁴ Job ix. 27.

⁵ See Job xxx. 1, 12.

⁶ See Isa. xxv. 5.

⁷ Psal. xxxv. 5.

⁸ The MS. is obliterated and torn in this place. Perhaps it is a corruption of האוכל אחריש. The preceding word can also be read חרשים.

⁹ See Deut. xxxii. 13.

¹⁰ Perhaps by this is meant the son and the brother of Ben Meir. Cf. *Revue des Ét. Juives*, XLI, p. 226.

(verso)

קשי עורף מוסרם • קחת שוחד והמות משפט:
 אליך יי אדמתו תועק¹ כי חניה² תחתיו
 בשחיתותיו וחתיים ינאקון מלשונו הרע כי האכיל
 את חילם למלכויות: הזקינים אשר הפריד חמסם
 עליו כי לשני עגליו נתן את חלקם יתר החכמים
 ינודו לו חרפה כי נתפס (?) כאחד מהם משפטי
 יי עליו יצעקון כי הטם ויניעם ויעולם מ • • יו
 המקודשים יארבו לו כי חרצוב כל קיטרם³
 ויפתחם: והקרוב אליו מהעם יאמר לו ישפוט
 יי בינם וביניו כי בעצתו יכרת⁴ זה את זה
 בחג מצה וכיפורים בקראתם על ספר יאמר
 לו כל מבין הריקותה יגיענו כל אינו⁵ אבר בכ
 לכן לבהלה תהיה פעלתך ירב בו כל טף
 הלחמתנו אסור⁶ מבלי דעתינו תבואתך שואה
 לא תרע שחרה: ⁷ יאמרו לו הפתאים השניתה
 אותנו כעור בדרך יהרפוך מלאכי רום:

IV.

(recto)

מעברין את השנה בחוצה לארץ וכל המשנאות שציוה וכתב מראשו שלפרק
 ר' אליעזר⁸ • התבוננו בהם וידענו אותם ואנחנו יודעים כי מבראשנה ומימים
 שהיה בית המקדש קיים לא היה עבוד השנה תלוי לקבוע אדר ואדר אלא
 בחכמי ארץ ישראל ובארץ ישראל לפי שהעיבור תלוי באביב ובפירות האילן
 כמו ששנינו על שלשה סימנים מעברים את השנה על האביב ועל פירות

¹ Job xxxi. 38.² Pointed חֲנִיָּה. Perhaps corruption of חֲנָה; cf. Isa. xxiv. 5.³ Perhaps מעלי, but the sense of the verse is not clear to me.⁴ Pointed יִכְרֹת.⁵ Pointed אֵינוּ. Perhaps originally אוֹיְנוּ (substance).⁶ Pointed הִלַּחַמְתִּנוּ אֶסוּר. Perhaps corruption of הִלַּחַמְתִּנוּ חֶמֶר.⁷ See Ps. xxxviii and Isa. xlvii. 11.⁸ Cf. Pinsker, *Lik. Kadmonioth*, p. 40 (text) ובעלי משנאות. By ר' אליעזר (especially ch. 8, cf. M. Lévi, *Revue des Ét. Juives*, XL, p. 363, note 11) are meant. משנאות would then have to be taken in the sense of paragraphs, not of a passage in the Mishnah. But this page and the next one seem to come from R. Saadyah or one of his adherents.

האילן ועל התקופה על שנים מהם מעברים ועל אחד אינן מעברים ובזמן
 שאביב אחד מהם הכל שמיחין¹ וכיון שעיבור השנה תלוי באביב לא היה
 אפשר לעבר על אביב על שאר ארצות מפני שבחוצה לארץ יש מקום
 צונן מתעכב חדש אביב עד סיון ויש מקום חם שממהר לבוא מסוף שבט
 ומחילין בקצירה מן אדר. ולכך לא היה איפשר לקבוע עיבור שנה אלא בארץ
 ישראל שנ' לש"כנו תד"רשו וב"את ש"מה² כל דרישות שאתה דורש לא יהיו
 אלא בשכנו שלמקום ואפילו בארץ ישראל עצמה כבר לא היתה כולה כשירה
 לעיבור אלא נחלת בני יהודה הוכשרה יתר מכול. ארצות
 לעיבור יהודה עבר הירדן וגליל ואנחנו א
 שמחים. וכל המשניות והראיות
 בין שבפני הבית ובין שלא

(verso)

הראשונים היו שולחים ודורשין מרבתינו שלארץ ישראל קביעת חדשי שנה בשנה
 לפי שלא היו בקיאים בסדר העיבור כמותן לפיכך היו כותבין אליהם אבל מן שנים
 רבות כבר עלו כמה חכמים מבבל אל ארץ ישראל ודקדקו עם חכמי ארץ ישראל
 בסוד העיבור ופשפשו וחיפשו בזה עד שנתבוננו בו יפה ויפה וכבר הם קובעים
 5 חדשים בבבל זה שנים רבות לבדם וגם חכמי ארץ ישראל מחשבים וקובעים
 חדשים לבדם וכבר בכל השנים האלה עלה חשבונם אחד לא נמצא ביניהם
 חילוף אלא החשבון על מכונו ועל תיקונו והמועדים מתקדשים חוקה אחת ותורה
 אחת מפני שהחשבונות כולם כאחד ניתנו מרועה אחד ולא ראינו קילקול כזה
 ולא פירצה כזאת ובודאי אנחנו התחלנו לקבוע חדשים בבבל היה לו לראש
 ישיבה להוכיח אותנו ולאמר שניתם מנהג ועברתם על דברי רבותיכם הנה נא
 10 יש ביישובת זקינים שהגיעו לנבורות וגם הזקינים מאד וכולם אין אחד מהם זוכר
 שהוצרכו אנשי בבל לשאול עיבור שנים וקביעת חדשים מארץ ישראל אלא
 אתם כם וגם אנחנו מנהג אבותינו בידנו ואנחנו מעברים
 [ה]שגנו (?) גבול ולא שנינו מנהג ולא הצרכנו עצמינו לבוא
 15 תב ראש ישיבה שאף על פי שעברתם
 חדשה שלמין ואינה אלא חסירין
 שהיה ביד אבותינו

* * * * *

¹ See *Sanhedrin*, 11 b, and parallel passages.² Deut. xii. 5. For the Rabbinic passages see *Sanhedrin*, *ibid.*

IV a.

(recto)

שנה הבאה בחמישי וחדשים כסדרן והפסח בשבת * והשנה השלישית ראש שנה
 בשיני בשבת שכיין שתשרי שלשנה שלישיית נולד ביום שבת אחר חצות כבר
 עבר זמנו מלקבעו בשבת ובאחד בשבת אין נכון לקבעו לפיכך ידחה לשיני
 בשבת * ואם תאמר נקבע שנה ראשונה חסירים כדי שיעשו מועדים
 5 בזמניהם ושנה שנייה תיקבע שלמים נמצה פסח עירע להיות בערב שבת
 ואם תאמר שנה ראשונה כסדרן ושנייה שלמין אם עשית ראשונה כסדרן
 יערע הפסח בשיני בשבת ואם תאמר נקבע ראשונה חסירים ושנייה כסדרן ושלישית
 שלמים נמצא תשרי שלשנה שלישיית שהוא שנת אלף ר"ל נולד אחר חצות
 בדל"ז אל חלק וכבר עבר זמנו ונדחה לשיני שהרי חיפשנו ודיקדקנו בכל השערים
 10 וראינו שכשיעבור מולד תשרי אחר חצות אפילו בחלק אחד אין ראוי לקבעו ביומו
 אלא לדחותו לפניו ושכתב ראש הישיבה שאין אנו נסמכין באלה שתי שנים
 על ארבעה שערים מפני מה אבותינו בדורות הראשונים לא סמכו בכל השנה
 אלא על ד' שערים ואנחנו לא נסמוך עליהם * ושכתב ראש ישיבה אבל אנו
 נסמכין על דברי חכמי שאם ניסן באנה ותשרי בנהו אין דוחין אותו מיומו
 15 אם מולד תשרי בנהו רואין אם נשתייר רביע יום חסר אמרת חלקים
 ביומו אין דוחין אותו ואם חסר במרת דוחין אותו
 נודיע לפני ראש ישיבה כי זה הדבר של
 מן הראשונים ולא כמנהג שכתב
 אם נול' ניסן בשבת

(verso)

לא היו אומרים אלא על ניסן בשבת ועל תשרי בשיני בלבד * ותשרי של שנה
 השלישית היא שנת ר"ל לשטרות מולדו ביום שבת שש שעות ר"ל חלקים
 ולא בשיני בשבת הוא נולד ואינו בכלל אמרת במרת כשאנו מחשבין את חשבון
 אמרת במרת על ניסן בשבת ועל תשרי בשיני אין אנו מוצאין את החשבון
 5 שהוא נכון עליהם שכך מסרו חכמי בשער רביעי שכל תשרי שלאחר שנת
 העיבור שנולד ביום שיני ז' שעות תקפ"ז חלק קבע אותו ביומו * ואם נולד
 בשלש שעות תקצ' חלק דחה אותו לשלישי ולקבע חדשים כסדרן * ואם לא
 היה בשנה שעברה עיבור ונולד תשרי עד שש שעות ביום שיני אין נדחה
 מיומו * ואם נולד אחר שש שעות חלק אחד נדחה לשלישי מצד שאין
 10 קובעים אותו ביומו אלא כשנולד עד חצות בלבד * אבל מאחר חצות חלק אחד
 לא מצאנו שנקבע ביומו הרי למדנו שאפילו על תשרי לא יכון חשבון אמרת

בְּמִרְתָּ וְכָל שָׁכֵן עַל גֵּזֶז שְׁלֹא יִכּוֹן שֶׁהָרִי בְּדִקְנוֹ בִּשְׁנִים שֶׁעָבְרוּ שֶׁהִשְׁוִינוּ אֲנַחְנוּ
 וְאַתֶּם עַל קְבִיעֶתָּ וְלֹא רֵאיוֹנוֹ שֶׁקִּבַּעְתֶּם אֶת הַחֹדֶשׁ עַל חֶשְׁבוֹן אֲמִרְתָּ בְּמִרְתָּ
 אֲלֵא עַל ד' שְׁעָרִים יִתְּבוֹנוֹן רֹאשׁ יְשִׁיבָה שֶׁצ' בַּחֲשָׁרִי שֶׁל שָׁנָה אֶלֶף רִכָּה
 לִשְׁטָרוֹת שֶׁנּוֹלַד בְּיוֹם שֶׁשִׁי יֵאָ שְׁעוֹת קָפָה חֶלֶק וּמַעֲוֹבֶרֶת הִיטָה וְנִקְבָּעָה 15
 לִימִים וְנוֹלַד נִיסָן שְׁלֵה בְּיוֹם ז' ד' שְׁעוֹת שְׁלֵא
 ח בַּחֲמִישִׁי וְאֵם כֵּן הוּא שֶׁהִמְסוֹרֶת בִּירְכָם
 לֹא קִבַּעְתֶּם אֶת חֹדֶשִׁי אוֹתָה שָׁנָה
 קוֹדֶם הַצּוֹת

V.

(Leaf i recto)

בֹּאוּ וְיִשְׂרָאֵל בְּנֵי יַעֲקֹב הַקְדוּשִׁים כֹּלֵהֶם חוֹקָה אַחַת וַעֲשֵׂה אֶת הַפֶּסַח בְּיוֹם
 אֶחָד לְבֶד מִמַּאֲזִינוֹ שׁוֹא וְתַפֵּל וְמָה שֶׁהוֹכַרְתֶּם שֶׁנִּהְפַּךְ בּוֹשֵׁם לְמֶקֶךְ וּמִשְׁפָּט
 לְמַסְפַּח כֶּבֶד קִינֶתֶר הַנְּבִיאָה וְאָמַר וְהָיָה תַּחַת בּוֹשֵׁם מִקֵּי יִהְיֶה וּג' ¹ כָּל זֶה בְּנוֹדֵל
 אֲשֶׁמִּינוּ וּבְחִילוֹק לְבַבֵּינוּ בְּרוּךְ דִּינֵן הָאֲמִתּוֹ וְאָמַרְתֶּם שֶׁאַתֶּם אֲבִילִים
 5 נֹזְפִים בְּכִי תִמְרוּרִים וְאַנְחָה בְּעֻזְבְּכֶם אֶת הָאֲמִתּוֹ וּבִנְטוֹתְכֶם מִדֶּרֶךְ יִשְׂרָאֵל
 לְדֶרֶךְ מִכְשׁוֹל וּבִשְׁמַעְכֶּם לְדַבְּרֵי בֵן פִּיּוּמִי הַדִּלְאָצִי ² אֲשֶׁר נִתְּבַרֵר לְפָנֵינוּ בְּעֵדִים
 בְּרוּרִים וּכְשָׁרִים הִיעִידוּ שֶׁהָיָה אֲבִיו מִכָּה בַּפֶּטִישׁ ³ בְּאַרְצָן מִצְרַיִם לְעִבּוּדָה זֹרָה
 וְאָכַל מֶרֶק פִּיגּוּלִים וְנִדְחָף מֵאַרְצָן מִצְרָיִם וּמֵת בִּיפּוֹ ⁴ הִשְׁיָנָה אֶתְכֶם הַצָּרָה הַזֹּאת
 וְאָמַרְתֶּם שֶׁנַּעֲשֵׂתֶם חֶרֶפָה בְּגוֹיִם וְקִלְסָה בֵּין הַמִּינִים הֲלֹא זֶה תְּאוֹתוֹ שֶׁלְּבֵן פִּיּוּמִי
 10 וּבִקְשָׁתוֹ וִי' יְדוֹן דִּינֵינוּ וְיִנְקוּם נִקְמָתֵנוּ וְיַעֲשֵׂה נִקְמָה בְּכָל מִי שֶׁהוּא מִבְּקֶשׁ
 עֲזֹרַת הַשּׁוֹנְאִים הַכֹּרֶתֶם שֶׁנִּמְסַךְ בְּקֶרֶב הָעָם רֹחַ עוֹעִים וּבַעֲרָה הַמְּדוּרָה רֹחַ
 עוֹעִים מִסְכָּה שֶׁנ' יי' מִסַּךְ בְּקֶרֶב רֹחַ עוֹעִים וּג' ⁵ וְהַחֲשַׁבְתֶּם לְדַבְּרֵי מִצְרֵי
 ל הִפְכוּ חֲגִיכֶם לְאַבֵּל וּשְׁמַחְתֶּם לְתוֹנָה
 וְנִשְׁאַלָה מִלִּפְנֵי רְחוּם שִׁירוּחַ
 15 רַתֶּם בְּכָל פִּינָה וּפִינָה
 אֲשֶׁר אַתֶּם
 תֵּם

¹ See Isa. iii. 24.² See Harkavy, p. 216, l. 1, and the editor's explanation of this word, *ibid.*, p. 212.³ See *Tractate Shabbath*, 75 b, for this phrase. But here it has probably the meaning of striking with some such instrument as a hammer to call the faithful to prayers.⁴ See Harkavy, *ibid.*, p. 233, text and notes. The fact that R. Saadyah's father died in Joppa is new.⁵ Isa. xix. 14.

(Leaf 1 verso)

אותנו בפיתוי כפיתויכם הראשון שנודיע אתכם טעם וכתבנו אליכם באמת לא
 במרד ולא במעל ובאו איגרותיכם בלשון כבוד וכיבדנו אתכם ובירכנו אתכם
 בכל ישראל והיינו סוברים שאתם עומדים על האמת עד אשר באו האיגרות
 האחרונות אשר שלחם אלינו עטרת ישר' עדיינו היקר והנעים כב' גד' קד' מר'
 5 אהרן בירבי עמרם נ"ע מושיע הדור אשר לא היטה אזנו לסור מחוקי יי' ומיכן
 ישמריהו ויחיהו ואושר בארץ ויוסיף לו כבוד על כבודו והדר על הדרו ויקיים
 לו את שני חמודיו זרע יקרים ניני כשרים הנאהבים והנעימים • ובהם
 חקוק דברים שמבטלים את כל החרותים הראשונים • ותלמידי חכמ' אשר
 אמרתם כי עיניהם כלות ביגון מפני הרוגו מי שהביאו עליו יאתא • טוב
 קוינו מכם ויבא רע ואשר יגורנו בא לנו ערכתם עמנו קרב וישבתם לנו במארב
 10 לירות אותנו בסתר ובגלוי • והזכרתם כי ישבתם שומימין וקרא אתכם
 פחד ורעדה על הכרות תלמידינו בהר הזתים סדרי מועדות באמת הכריוז
 כדת קדמונים הפסח באחד בשבת ומרחשון וכסלו חסירין ועל דברי האמת
 לא היה ראוי לכם להכריוז לא בחילוף • ל • • • • • מ • ל •
 15 הכרות הר הזתים ומעולם • • • • •
 ואמרתם שנגדור את • • • • •
 כנעני ונסו • • • • •
 • • • • •
 • • • • •
 • • • • •

* * * * *

V a.

(Leaf 2 recto)

והזכרתם כי נוסף יגון על מכאובכם ונעשת תקותכם מפח נפש בקרואתכם
 את איגרותינו • אין אנו • • • • • להכאיבכם באיגרותינו ובנו ובכם נתקיים
 ולא יסף שמואל לראות את שאול¹ • ומה שאמרתם כי אחריתה מרה
 כלענה ליראנו ולבהלנו כתבתם ולא אמרתם בלבבכם נירא נא את יי' אלוהינו
 5 מצינו שאבותינו הראשונים לא נהרגו אלא על ייחוד השם שנ' כי עליך הורגנו וג'²
 וכת' אלה ברכב ואלה בסוסים³ וכת' עמו זרוע בשר וג'⁴ אל תטריחו עצמכם
 לעשות ספרים אלינו אם כאלה הם בחילוף חוק • וכתבתם תאמרו אם חטאנו

¹ 1 Sam. xv. 35.² Ps. xlv. 23.³ Ps. xx. 8.⁴ 2 Chron. xxxii. 8.

באשר עבר לא נוסף עוד אם עשיתם כזאת וחזרתם למוטב והודיתם אולי
 תושעו. ואם עשיתם בניסן בשננה אל תעשו בתשרי בזרון וי' הטוב יכפר
 בעד כל לבבו הכין.¹ והזכרתם כי רבו השמועות בגלל אחינו ישראל והאיגרות
 10 באות אליכם מכל צד. הלא ידעתם שמשח רבינו ז"ל זכה וזיכה את הרבים
 וירבעם חטא והחטיא את הרבים. שאו מרום עיניכם וראו בעלבון הדור
 ל... שמעו ול... ל עם שטוב לנו ולכם לבקש שלום שלא תארע
 שאין הדבר תלוי אלא בנו לו האמנתם
 15 תודיעו לכל שאין למודכם
 עני. והזכרתם
 דויד מלך

(Leaf 2 verso)

להרנן ועשה שדי למען שמו. וששית. ממנו אנחנו אשר עבר עלינו צרות רבות
 ורעות וחבישת בית האסורים ועיני הכבל ומ[לקו]ת עד לצאת הנפש.²
 הכיפורים ראשונה ושנייה מתחת יד בני ענן השונאים.³ ובאנו אליכם להיעזר
 ביי' אלוהינו ובכם ועשיתם חסד ושכרם מיי' ובחזירתנו אל ארצינו תינינו
 5 שבחכם ובריכנו אתכם בהר הזיתים מול היכל יי' ובשער הכהן וקראנו הפתיחים
 שלכם.⁴ בכל המקומות ועזרנו אתכם מאד מאד על שונאיכם ונטרו עלינו איבה
 מיכן. ואתם חזרתם לדבריהם אוי נא לנו על זאת כי חרדה גדולה אחזתנו
 ונבהלנו עד מאד עתה לא לכם ולנו כי הפכתם אהבתינו לשנאה ואבד יגיענו וכל
 יקר אשר חלקנו לא נגרע ממנו ואתם כטוב בעינים עשו. ויעצתם אותנו
 10 שלא נעמוד על דברי האמת מפני ששמעתם דברים רבים מחרידים את ליבו
 שלאדם ממי מן השונאים המנויים לצד ביי' בטחנו ועליו נשענו ואם באת
 עלינו צרה ורציתם בה מה יחשב לכם מן החסד שעשיתם ואילו נהרגנו ואלף
 כמותנו לא נשנה מנהג אבותינו ולא נחלי[ף]. בו אבל משפט

¹ 2 Chron. xxx. 18.² This seems to be in contradiction to Text II b, p. 2, ll. 4 and 5, according to which they did not appeal to the king against Ben Meir. But our text here may have reference to a later stage in the development of the controversy.³ This would suggest that the Karaites also were in some way mixed up with this controversy, though it is possible that *pr* may be a corruption of *עיר*.⁴ See Harkavy, 209. The letter of Ben Meir there contains many terms and allusions to facts turning up again in our text.

נבחרה לנו • הראיות הגדולות
 מפני שכתבתם שהיכרז •
 והשלכתם אותה א •
 עצמי •
 * * * * *

VI.

CALENDAR.

(verso)

בין רבי' סעדיה זל ובן מאיר • • •
 ד' תרפב' ל'ציויה תתנג לחרבן במחזור רמז
 באדוטבהו [ששית] בבהיגוח שביעית
 בנחאדזט שמינית נולד תשרי ליל ד
 5 יא שעות תתקלב [חשון וכסלו (?)] שלמים
 עשאה בן מאיר חסרים וראש למתיבה
 נולד ניסן לילה לאחד ה שעות ז חלקים
 הפסח לבן מאיר לאחד ולגאון לתלתא
 נולד תשרי לילה לאז ט שעות תמא חלקים
 10 ראש השנה לבן מאיר לתלתא ולגאון אלכמיש
 עשאה בן מאיר כסדרן וראש למתיבה כסדרן
 כאן לפסח לבן מאיר אלכמיש ולראש למתיבה לסבת
 נולד ניסן יום לה א' תתעט
 נולד תשרי יום לסבת ו' שעות רלו
 ראש השנה לבן מאיר לסבת
 15 ולראש למתיבה אל [יום שני (?)]

VII.

LETTER BEARING ON THE SAADYAH AND BEN MEIR
 CONTROVERSY (MS. Sulzberger).

(Leaf i recto)

עם נדיבי עמו • ויתן לי יד וְשֵׁם
 בין חכמיו לא אנד¹ די שבחו •

¹ It seems that the scribe wrote first אנד and corrected it into אנד.

ולא נגזרה¹ מנגד עיני אהבתכם
 וְ תִלְמִידֵי וְחִיבְתֵכֶם כִּי תִרְבוּת
 5 הַנְּעוּרִים וּמוֹסֵד מוֹסֵד יֵשׁ לָהּ
 בַּתּוֹךְ הַלִּבָּב קֵל וְחֹמֶר בְּהִיּוּתָהּ
 בִּירֵאת אֱלֹהִים וְלִשְׁם שָׁמַיִם
 וּכְאֲשֶׁר שְׁמוֹתֵי² מַעַת פְּרָשִׁי
 מִן אַחֲקִי וּמַעַל עוֹלָלִי כֵן דֹּאגְתִּי
 10 עַל פְּרִישְׁתִּי מִכֶּם • שִׂיאֵמֶר אֱלֹהֵי
 עוֹזִי לְהַקְבִּילֵנוּ פְּנִיכֶם לְשָׁלוֹם
 בְּרֹב שְׂמֵחוֹת • זֶה שֵׁשׁ שָׁנִים
 וּמַחְצָה לֹא הִנֵּעְנִי מֵאֲתֵכֶם
 פִּתְשָׁן אָף לֹא גִלְיוֹן • וּכְבֵר
 15 כְּתַבְתִּי תִנְחוּמִי וְקִנְכֶם זָכְרוּ
 לְבִרְכָה וְלֹא רֵאִיתִי תְּשׁוּבָה

(Leaf I verso)

וּבַעַת הַזֹּאת סִיפֵר רַב דְּוִיד
 יִדְיָנוּ בֶן רַב אֲבֵרָהּ כִּי כְּתַבְתָּם
 אֵלָיו לְשֹׁאֲלוֹ קַחַת אֲגָרוֹת
 רֵאשֵׁי הִישִׁיבוֹת • עַל אוֹדוֹת
 5 מִרְחָשׁוֹן וּכְסָלוֹ שְׁלֹשֶׁת רִלָּן
 וּכְסָבוֹר אֲנִי כִי לֹא כְּתַבְתָּם
 אֵלָיו מִבְּלַעֲדִי בִלְתִּי כִי דִימִיתָם
 כִּי עַד עַתָּה עוֹדֵנִי בָּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל
 כְּאֲשֶׁר שָׁמַעְתָּם • וְגַם הוּא
 10 אָמַר אוֹלִי כֵן חִישְׁבְּתָם •
 וְגַם שֹׁאֲלָנִי לְכָתוּב אֵלֵיכֶם
 לְהוֹדִיעְכֶם • דַּעוּ כִי בַעֲדֵנִי
 בַּחֲלָב בָּאוּ מִקְצַת הַתְּלִמִּידִים
 מִבְּעַל גֹּד³ • וְהִנֵּדוּ כִי בֶן מֵאִיר
 15 חוֹשֵׁב לְקַבֵּעַם חֲסָרִין • וְלֹא

¹ See Ps. xxxi. 23.

² From שָׁמַיִם.

³ See about these places Benjamin of Tudela, *Itinerary*, ed. Asher, pp. 50 and 27, Heb. Text, and the notes to the English translation.

האמנתי אבל באסתטהאר¹
 כתבתי אליו מתוך הקי...
 וכה הקצבים ראש הגולה.

(Leaf 2 recto)

וראשי הישיבות וכל האלופים
 וכל החכמים מבין עם תלמיד.
 והבריו מרחשון וכסלו שלמין
 והפסח בשלישי בשבת.
 5 גם אנכי כתבתי עם² אנרותיהם
 אל רוב המדינות האדירות.
 לצאת את ידי חובתי גם
 אחם עמדו בדבר הזה.
 וגדרו את הפרצה הזאת
 10 ואל תמרו את פי יי ואל
 יעש איש מן העם בודון
 לחלל את מועדי יי ולאכל
 חמץ בפסח גם לא לאכל
 ולשתות ולעשות מלאכה
 15 ביום הכפורים כן יהי רצון
 שלא יהא מבשול ולא מוקש

(Leaf 2 verso)

במקומכם ולא במקומות
 ישראל ופרשו לפנינו
 תשובת הדברים גם כל
 חפציהם עם שלומכם
 5 ושלומכם יגדל ויעצם
 לעד
 אלענואן ערב³

¹ I was unable to identify this place, but the name sounds Persian.

² Originally הַל and subsequently corrected into עם.

³ Here follow a few Arabic lines, but experts who have examined them assured me that they have no bearing on the preceding matter.

VIII.

(recto)

. שאין יכול לומר

שהוא בו לא ששה בפשוטה ולא שבעה ושמונה במעוברת: ואף אין את יכול לומר
 מכיום מולד להם קבע היא * כי אז תמצא את הפסח בדרו אלא מיום קבע קבוע היא לפיכך
 מראש הבינו מתי יהיה יום קודש * לא אפשר להשתמש במסורת זו: והחמישי חשבון
 5 אמרת' (?) הזכיר בו שני דרכים שסותרין זה את זה * בתחילה אמר נולד ניסן באמרת' (?)
 ותשרי בנהו עד ז' שעות אין דוחין אם לאחר ז' ש' דוחין אותו ניסן ובשבת ותשרי
 בשני עד ז' ש' ואמרת חזר (?) ואמר כל תשרי שנולד בבנהו בארבעת הימים
 עד ז' ש' ואמרת אין דוחין אותו וכמה תשובות השיבותיהו על זאת: בתחילה
 דבריו האחרונים סותרין את הראשונים: ואף עלפי כן חשבון אמרת במרת אין
 10 לו עיקר מדברי חכמים: ואף מי שבדאו מלבו לא היה יודע בסוד העיבור
 כלום: ולא זכר שאם נולד ניסן ב * ש' ביום בכל ימי אנה' יהי כנגדו תשרי
 בה ש' ותלח ביום בכל ימי בנהו: נמצא ניסן בכל הימים האלה קודם ז'
 ש' וקודם אמרת וראוי מבריו לקיימו בו ביום: ותשרי בכל הימים אחר ז' ש'
 ואחר אמרת: וראוי לדחותו מן היום ההוא: ונמצא בהיות ניסן ב אנה' יהיה בינו ובין
 15 תשרי ח' ימים ובהיותו בשבת ד' היום והיומים האלה היתרין מה יעשה בהן: אין להן
 צד אלא למלאות אייר ותמוז או תמוז ואילול: או אחד מהן: טועה שבטועין אינו אומר
 אלא כן: והנה בתוך ז' שנה הקרובים אלינו עשו כל ישראל בעשר שנים מועדים שלא
 בחשבון אמרת: שנת תת' לחרבן הבית חסר שנה נולד ניסן יז¹ ותקנב פחות מן
 אמרת ודחהו כל ישראל לאחד בשבת ושנת תתב נולד ניסן ל' א' תת' הבז ונדרחה
 20 לשלישי * ושנת תתג נולד תשרי ינא צח ונדרחה לחמישי * ושנת תתד נולד ניסן
 יא ה תקלו ונדרחה לשבת ושנת תתז נולד ניסן יז תתרעט ונדרחה לאחד בשבת
 ושנת תתכב נולד ניסן א א נא ונדרחה לשלישי * נולד תשרי יג ג
 שבט * ונדרחה לחמישי: ושנת תתכט נולד ניסן יא * : ושנת
 תתמז נולד ניסן יז ד שלו ונדרחה לחמישי וש * : ד שיג
 25 ונדרחה לשלישי וכולן קודם אמרת בין ניסן ב * רס אמרת
 מקום מעט ויש שהן קודם אמרת בשעה ו * ו קרוב לח' ש'ע
 * שהן קרוב ל' ד' ש'ע התבונן נא חכמים בשנים * ה הרבה שנים
 * ה אלא שלא יאמר משכנתי רחוק אלא * היה הקבע הבאים בימים
 * ין על ה ז' שנה האלו כי אמת אמרתי בנ * שארעו (?) בכך הנה הכתובות
 30 בהשטרות עדים נאמנים יענו בו בפניו ולא יבושו הנה (?) מכל אלה כי העושה
 * ל אמרת ואינו משניה על ד' שערים וקראוה שנים שיעדו (?) לעשות שלמין
 ממרחשון וב [סלן] כל שנה פשוטה (?) שמוולד תשרי מתחלת שעה א'
 * כרבירי לקיימו בו ביום ויגיע מולד תשרי של שנה

¹ The י is doubtful.

(verso)

הבאה מן ה' שע' ותתעו ביום ז' עד ז' שע' ותתעו בלילי א' (?) בשעות (?) ובכל מקום צריך לחדותו
ל' נמצא ביניהן . . . אף על פי שאת עושה אותם שלמין . יותר יום אחד . . . אין
לו מקום: וכן תשרי ש' . . . בשנה מעוברת ז' שע' ביום ג' (?) או ה' כי משפטו כדבריו
. . . ת בחמישי ולשנה הבאה יהי מולד תשרי ד' שע' ותקפ' . . . ביום ב' או ה' ותקפט
5 ויש (?) לקדשו בו ביום נמצא ביניהן ה' ימים שאפילו את עושה (?) מרחשון וכסלו
חסרין . אדיין השנה חסירה יום אחד: יבחר הא' . . . את מי יחסר (?) השבט או ניסן או סיואן
או אב או תשרי כאשר בחר לו בתחלה את מ' . . . חילופין (?) מדוע לא תעיר נבוני
. . . לכל הטעיות האלה: והששי כתב בו ל' . . . חק (?) יום (?) ניסן מיום מולדו
מג' שע' והיה בעיניו כי הדבר הזה תמה מאוד: . . . מרוב . . . של כותב
10 שלא הבין כי החכמים פעמים שמרחיקין יום קו . . . תנב' חלק
ואין חוששין: כי שנה מעוברת שנולד תשרי . . . לו שלמין בה
על כן יהי מולד אדר שני לבי תתקל ונבקע ברביעיב . . . ד' אייר לה'
ב' שנו ונבקע בשבת ביניהן מה תשכר: תמוז ל' א' ג' . . . שלישי ביניהן
מז' רח' אלול לד' ה' רפח: ונבקע בשלישי ביניהן מז' תשצב: וכן יגיע בד'
15 חדשים שבשנה מעוברת שמולדה יאח תצב: וכן תשרי בשנה פשוטה שנולד
לו ט' רה' יהיו מרחשון וכסלו שלמים גם המה: ונמצאו מולדי אדר ואייר תמוז ואלול
כמשפטיהם בשתי השנים המעוברות אשר פירשתים: וכן ימי קידושיהן והביניים
כאשר כתבתי וכן יארע בתשרי שבשנה פשוטה שנולד ל' אט' רה' וכן יארע בשנה
פשוטה שנולד תשרי להט' רה' גם הוא אבל בתשרי שבשנה פשוטה שמולדו
20 לזט' רה' למען כי מרחשון וכסלו כסדרן: יהי בה ששה חדשים יתירין על המידה
הזאת: מרחשון יד' ט' תתצח ונבקע בשבת ביניהן ז' פב' . טבת יז' יא' תכר
ומתקדש בשלישי ביניהן מה תרנז' . כן אדר ואייר ותמוז ואלול מולדיהן וקדושיהן
ומשפטיהן ומסורות שביניהן כראשנות (?): ואת מוצא יותר על כן בשנה פשוטה שנולד
תשרי ל' ז' תט' . כי מרחשון וכסלו שלמין על כן יהיו בה ה' חדשים יתירין על המידה
25 הזאת: וא' לוהן כסלו לבא תתקיה (?) ונבקע ברביעי ביניהן מז' קסה' טבת יגב תרכח
ונבקע בששי ביניהן נז' תכב (?) שבט (?) להג (?) שמא . וקידושו בשבת ביניהן מז' תשלט
אדר יז' ד' וד' ונבקע בשני ביניהן ל' . . . תרכו: ניסן ל' אד' תתמוז ונבקע בשלישי
ביניהן מז' רלג': אייר ובה תקם ונבקע בחמישי ביניהן נד' תקכ: תמוז יהו תתרטו
וקידושו באחד ביניהן נז' יד': אלול יא' ח' תצב וקידושו ברביעי ביניהן נא' תקפח
30 . . . כי ידענו כי אשר דיבק הדברים האלה: אינו יודע באומנות זו כלום: